

השתמטות מצה"ל: לפתור ולא לפטור!

איתי מינצר, יא' 3, תש"ע

התופעה שאלילי נוער וידוענים רואים לנכון לא להתגייס לצבא מסיבות שונות מקבלת לאחרונה תאוצה. ההשפעה שיש לדוגמניות ולזמרים על בני הנוער היא רבה וגורמת לכך שהם משתמטים מהשירות בצה"ל. ראש אכ"א, אבי זמיר, מציג במאמר "השתמטות מצה"ל"; כמה תלמידים משתמטים, מה הצפי לעתיד" את העובדות לגבי אחוזי ההשתמטות מצה"ל: בשנת 2008 השתמטו מגיוס לצבא כ-28 אחוזים מהבנים ו-46 אחוזים מהבנות. לטענתו, הולכת וגדלה מגמת ההשתמטות.

אני סבור שהתופעה הזאת שמתפשטת והופכת למגפה כלל ארצית היא עניין חמור, ויש למצוא לה פתרון מתאים. אני רוצה שאזרחי מדינת ישראל יראו עצמם כחלק מגוף עצמאי שיכול להגן על עצמו, ושיראו שבמציאות שבה נמצאת מדינת ישראל אין אפשרות לא להתגייס. מבחינתי, להתגייס לצה"ל זו חובה מוסרית, חברתית ומדינית, מפני שכרגע מדינת ישראל לא נמצאת במצב שהיא יכולה לאפשר לעצמה לא להחזיק צבא מוכן לקרב.

הסיבה העיקרית לכך שצריך למצוא פתרון לתופעת ההשתמטות היא, כמובן, שמיקומה הגיאוגרפי והפוליטי של מדינת ישראל והעובדה שיש מי שמנסה לאיים עלינו כל יום, לא מאפשרים למדינת ישראל לא להחזיק צבא פעיל וכשיר לקרב. מדינת ישראל היא מדינה קטנה המאוימת מדי יום על ידי מדינות ערב הסובבות אותה. הדרך היחידה להתגונן מפני האיומים הללו היא להחזיק צבא, גם אם זאת לא הדרך הכי אטרקטיבית. המדינה זקוקה לכל מי שיכול לתרום ולעזור, ולכן אין לנו אפשרות אלא להתגייס, ואם אין אפשרות להתגייס יש לפחות להתנדב או לעשות שירות לאומי כלשהו.

יש שיתנגדו ויאמרו שיש אלטרנטיבה לצבא ומלחמות, והיא דרך של שלום. אנחנו לא רוצים מלחמות והרוגים וגם הערבים בוודאי לא רוצים בזאת, ולכן צריך לפעול בכל דרך אפשרית למען השגת השלום בין המדינות. בדרך של שלום לא נצטרך להחזיק בצבא, והצעירים לא יצטרכו לעמוד בהחלטה כה קשה שתשפיע על עתידם בצורה משמעותית- ההחלטה להתגייס.

אולם, כפי שכבר הצגתי לפני כן, המציאות הנוכחית במדינה לא מאפשרת לנו שלא להחזיק צבא. העובדות מדברות בעד עצמן: לרוב המדינות בעולם המערבי, המודרני

יש צבא, בין אם המדינה במצב פוליטי טוב בין לאו. מדינות כמו ארה"ב, ברזיל, גרמניה, בריטניה ועוד מחזיקות צבאות גדולים וחזקים בעיקר למקרי חירום, בדיוק כמו במדינת ישראל. לעומתן, מדינת ישראל היא מדינה קטנה, שלא יכולה לאפשר לעצמה להפוך את צבאה לבחירה עבור האזרחים מפני שלו היה המצב כך, לא היו מספיק אנשים בצבא. לכן, צבא ישראל הוא צבא חובה לכל האזרחים, והשתמטות היא בעיה שאינה יכולה לעבור לסדר היום.

הסיבה השנייה לכך שצריך למצוא פתרון לבעיית ההשתמטות היא שהגיוס לצה"ל היום הוא גיוס חובה, ולמרות זאת עדיין יש הרבה אנשים שמחליטים להפר את החוק או למצוא מעין "דלת אחורית" בחוק ולא להתגייס. אני סבור שכל אדם שיכול להתגייס צריך לתת את עצמו לצה"ל לפחות לשלוש שנים, כפי שנדרש בחוק, ולשאת בנטל של הגנת המדינה, אפילו אם משמעות הדבר היא לבוא לבסיס לשעתיים ולפתוח ממטרות.

יש שיתנגדו לטענה זו ויגידו, שלאור מצב החברה כיום, חברה שסוגדת לכסף, לצרכנות ולזוהר, אין מה להתפלא מול ההשתמטות מכיוון שעדיף לנוער להשתמט ולא לתת מזמנו הפנוי בשביל לתרום למדינה. על פי טענה זו, המשתמטים רק מיישמים את מה שחונכו לעשות ומשקפים את המסרים שמסדרת להם החברה.

ואולם אני סבור, שלמרות המסרים שהחברה משדרת לצעירים, מסרים של סגידה לכסף, לצרכנות ולזוהר, אפשרות של השתמטות לא יכולה להתקבל על הדעת. כפי שכבר אמרתי והדגשתי קודם לכן, המציאות כיום לא מאפשרת לאזרחי מדינת ישראל לשבת ללא מעש ולתת לאותם "פראירים" שהסכימו להתגייס להגן על המדינה בעצמם. בנוסף, החברה יכולה לשדר מסרים "מפה עד מאדים", בסופו של דבר הבחירה אם להתגייס או לא היא של המתגייס עצמו: מי שיקבע אם אני ארצה להתגייס או לא יהיה אך ורק אני.

הסיבה השלישית והאחרונה לכך שצריך למצוא פתרון לתופעת ההשתמטות שהולכת ומתפשטת, היא העיוות בערך שוויון ההזדמנויות שנגרם עקב ההשתמטות. המשתמטים מתעלמים מהרצון לתרום למדינה, ורוצים בעצם ללגלג על כל אותם "פראירים" שהסכימו להתגייס או, יותר נכון, לא היה להם אומץ להשתמט. כל מתגייס לעתיד חושב איפה עדיף לו להיות בשלוש השנים הקרובות: בצבא? להרוויח גרושים ו"לבזבז" את הזמן או להמשיך את חיי האזרחות, להיות עם חברים במסיבות, לעבוד ולהרוויח כסף, להיות תלמיד ישיבה, וכדומה. מה נשמע יותר מפתה? למשתמט יהיה יתרון של שלוש שנים על פני המתגייס בכל הקשור

לתעסוקה. אסף רותם כותב במאמרו "בשבחי ההשתמטות מצה"ל" שלמעסיקים שווה הרבה יותר להעסיק אדם עם יתרון של שלוש שנים בעסקים על פני אדם אחר, מוכשר ככל שיהיה. בנוסף, המשתמט לעולם לא יפסיד ימי עבודה בגין שירות מילואים. אני כותב חיבור זה בעת היותי צעיר הקרוב לגיוס, ולמרות הסיבות שכתבתי לעיל אני לא מרשה לעצמי אפילו לקחת בחשבון את האפשרות שלא אתגייס.

חלק מהפתרונות האפשריים לתופעת ההשתמטות הם חינוך מגיל צעיר להתגייס לצה"ל, עידוד וחינוך מטעם בתי הספר ותנועות הנוער לשרת את המדינה, הצעות מפתות כגון מלגות ללימודים לאחר הצבא, רישיונות נהיגה על חשבון הצבא, הרחבת החוק שיחול על כל אלו שמגדירים את עצמם כאזרחי מדינת ישראל, הגדלת השכר לחיילים סדירים והוספת השירות הלאומי בחוק גיוס החובה. פטור משירות כזה או אחר יינתן אך ורק למי שבאמת אינו מסוגל לשרת.

אם כך, ניתן לראות שעל מנת שנוכל לקיים מדינה ושמדינתנו תוכל להתקיים, עלינו למצוא פתרון מתאים לתופעת ההשתמטות שמתפשטת והופכת למגפה כלל ארצית. הבעיות העיקריות הן בתחום השוויון בפני החוק, שוויון ההזדמנויות והעובדה שמדינת ישראל פשוט צריכה את אזרחיה שיתרמו למענה ויעשו שירות צבאי או אפילו שירות לאומי. אז קדימה להתגייס כי אין לנו ארץ אחרת!